ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ

Кафедра публічного управління та публічної служби

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-педагогічної роботи
_____ І.С. Чорнодід
"31" серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи територіальної організації влади

(шифр і назва навчальної дисципліни)

підготовки **бакалаврів**
(назва ступеня вищої освіти)

Спеціальність **D4 «Публічне управління та адміністрування»**
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма **Публічне управління та адміністрування**

Факультет **Юридичний**
(назва факультету)

Київ – 2026

Робочу програму навчальної дисципліни «Основи територіальної організації влади» розроблено на основі освітньої програми та робочого навчального плану підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування», та відповідних нормативних документів.

Розробник:
Качан Я.В., кандидат наук з державного управління, доцент.

Погоджено:
Гарант освітньої програми _____ Я.В. Качан

Робоча програма перезатверджена на засіданні кафедри публічного управління та публічної служби
Протокол від «28» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри публічного управління та публічної служби

_____ Я.В. Качан

«28» серпня 2026 року

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

Декан юридичного факультету _____ Я.В.Журавель

"28" серпня 2026 року, протокол № 1

Схвалено науково-методичною радою Академії
Протокол від "31" серпня 2026 року № 1

Голова _____ І.С. Чорнодід

"31" серпня 2026 року

© АПСВТ, 2026 рік
© Качан Я.В., 2026 рік

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі Національної рамки кваліфікацій України, «Положення про організацію освітнього процесу в Академії праці, соціальних відносин та туризму» від 07 квітня 2026 року, Протокол № 7, освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» та інших відповідних нормативних документів.

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів: 5/5</td><td>Галузь знань:
DБізнес, адміністрування та право</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 4</td><td rowspan="6">Спеціальність:
D4 Публічне управління та адміністрування</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 4</td><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 150/150</td><td>5,6-й</td><td>5,6-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="12">Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 (2) самостійної роботи здобувача – 100

Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 5 (5) самостійної роботи здобувача – 120</td><td rowspan="12">Освітній рівень:
перший
(бакалавр)</td><td>26 год.</td><td>20 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>24 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>100 год.</td><td>120 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: 0 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
Залік/Екзамен</td></tr>
</table>

1.2 Пояснювальна записка

Місце: навчальна дисципліна «Територіальна організація влади в Україні» є однією з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців в галузі публічного управління та адміністрування.

Дана навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з публічного управління та адміністрування і є складовою циклу професійної та практичної підготовки здобувачів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності «Публічне управління та адміністрування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес детального розгляду проблеми взаємовідносин органів місцевого самоврядування з органами державної влади

Мета: формування у здобувачів системи сучасних знань щодо територіальної організації влади в Україні, вироблення навичок застосування основних методів управління територією, механізму взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Основи територіальної організації влади» є:

- ознайомити слухачів з колом значних питань територіальної організації влади в Україні, спрямованих на підвищення ефективності управління;
- виробити вміння та сформувати навички практичного застосування методів управління містом і регіоном, механізму взаємодії органів місцевого самоврядування та державної адміністрації для забезпечення дієвості управлінських рішень, прозорості їх прийняття в системі територіальної організації влади;
- застосовувати теорії політичного процесу для аналізу проблем територіальної організації влади в Україні на демократичних принципах;
- заохочувати слухачів до використання повного обсягу інформації та засобів комунікації для визначення основних джерел та отримування інформації.;

Вивчення курсу передбачає систематичних та грунтовних знань із суміжних курсів:
Вступ до фаху;
Основи публічного управління та адміністрування;
Організаційно-правові засади публічного управління;
Кадрова політика і державна служба

2. Результати навчання

Навчання дисципліні забезпечує внесок у формування таких програмних компетентностей, передбачених освітньою програмою підготовки магістрів:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, європейської спрямованості розвитку України, необхідність його сталого соціального розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК6. Здатність працювати в команді, у тому числі в міжсекторальній взаємодії у соціальній сфері.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема у сфері соціального розвитку та публічного управління.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії, у тому числі у роботі з різними соціальними групами.

Спеціальні (Фахові) компетентності (СК)

ФК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів, у тому числі у сфері надання публічних і соціальних послуг.

ФК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності, з урахуванням потреб соціальної сфери та пріоритетів сталого розвитку.

ФК8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати, зокрема у сфері реалізації державної соціальної політики.

ФК12. Здатність до планування проблем розвитку територій з урахуванням специфіки повоєнного відновлення соціального розвитку та європейської інтеграції України.

Програмні результати:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства, з урахуванням особливостей соціального розвитку.

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування, з урахуванням європейської спрямованості розвитку України.

ПРН6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування, зокрема у сфері соціальної політики.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування, з урахуванням потреб різних соціальних груп.

ПРН17. Уміти враховувати особливості планування розвитку та повоєнного відновлення територій, зокрема у контексті соціального розвитку та європейської інтеграції України.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади територіальної організації влади в Україні.

Тема 1. Загальна характеристика територіальної організації влади в Україні. Види територій як адміністративні одиниці. Функції територій. Конкуруючі напрями територій. Особливості сучасних територій. Рівні адміністративно-територіального устрою в Україні. Гілки державної влади в Україні. Моделі територіальної організації влади.

Тема 2. Теоретичні основи територіального управління. Форми управління. Складові управління. Елементи управління. Закони управління. Принципи управління. Функції управління. Адміністративні форми управління. Економічні форми регуляторного впливу. Нормативно-правові форми. Організаційні форми регуляторного впливу. Соціально-психологічні форми регуляторного впливу. Механізми державного управління за характером впливу. Основні етапи управління. Об`єкти та суб'єкти територіального управління. Взаємовідносини у системі територіального управління.

Тема 3. Специфіка організації влади на територіях в умовах воєнного стану. Військово-цивільні адміністрації. Власні повноваження військово-цивільних адміністрацій. Делеговані повноваження військово-цивільних адміністрацій. Права військово-цивільних адміністрацій. Керівник військово-цивільної адміністрації.

Змістовий модуль 2. Система органів виконавчої влади на території України в умовах воєнного стану.

Тема 4. Місцеві державні адміністрації в умовах повномасштабної війни: виклики та трансформації. Функції місцевих державних адміністрацій у час війни. Контролюючі функції місцевих державних адміністрацій під час дій воєнного стану. Повноваження голови місцевої державної адміністрації. Координація діяльності всіх органів виконавчої влади та місцевого самоврядування на відповідній території для виконання завдань воєнного часу. Структурні підрозділи обласної державної адміністрації. Структурні підрозділи районної державної адміністрації.

Тема 5. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади: адаптація та виклики в період війни. Повноваження ЦОВВ у період війни. Права територіальних органів ЦОВВ в умовах воєнного стану. Повноваження керівників територіальних органів ЦОВВ у період війни.

Змістовий модуль 3. Місцеве самоврядування в Україні під час дії воєнного стану.

Тема 6 Конституційно-правові засади місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування в Україні. Основні засади місцевого самоврядування. Основні функції місцевого самоврядування. Моделі місцевого самоврядування. Члени територіальної громади. Порядок формування рад. Основні функції обласних і районних рад. Виконавчий апарат обласної, районної ради. Виконавчий апарат сільської, селищної, міської, районної у місті ради.

Тема 7. Компетенції та повноваження органів місцевого самоврядування в Україні в умовах воєнного стану. Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад у період війни. Повноваження сільських, селищних, міських рад під час дії воєнного стану. Повноваження сільських, селищних, міських голів під час дії воєнного стану.

Тема 8. Ресурсне забезпечення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: виклики, адаптація та нові джерела. Джерела фінансування виконання повноважень органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Об'єкти права комунальної власності. Комунальні підприємства у час війни. Житлове господарство під час війни. Місцевий бюджет в умовах воєнного стану. Структура місцевого бюджету в період війни. Надходження до місцевого бюджету у час війни. Видатки місцевого бюджету під час дії воєнного стану. Головні розпорядники бюджетних коштів.

Змістовий модуль 4. Відновлення та розвиток територій в умовах воєнного стану в Україні.

Тема 9. Складові стійкого розвитку територій у період воєнного стану. Перспективи розвитку територій у час війни. Класифікація територій за рівнем їх розвитку в умовах воєнного стану. Ознаки стійкого розвитку територій. Наслідки диспропорцій розвитку територій.

Тема 10. Методики оцінювання розвиненості територій. Алгоритм аналізу та оцінювання розвиненості територій. Складові аналізу та оцінки розвиненості територій. Властивості системи за умов сталого розвитку. Критерії вибору індикаторів для моніторингу розвитку. Показники розвитку регіону за видами людської діяльності.

Тема 11. Розвиненість регіонів України в умовах воєнного стану. Класифікація типів регіонів у період війни. Загострення проблеми розвитку територій в Україні через воєнний стан. Державна регіональна політика: адаптація до реалій періоду війни. Причини державного втручання у розвиток регіонів у період війни. Цілі державної регіональної політики у період війни. Завдання державної регіональної політики в період війни. Моделі державної регіональної політики під час дії воєнного стану.

Тема 12 Забезпечення збалансованого розвитку територій у період війни. Вектори державного регулювання розвитку територій в умовах війни. Збалансований розвиток територій. Переваги концепції збалансованого розвитку територій в умовах війни. Концепції децентралізації у період війни. Система управління якістю в умовах війни: забезпечення ефективності та стійкості публічних послуг.

4. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма		Заочна форма	
	усього	у тому числі	усього	у тому числі

		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. ***Загальні засади територіальної організації влади в Україні в умовах воєнного стану***												
Тема 1. Загальна характеристика територіальної організації влади в Україні	12	2	2			8	12	1	-			11
Тема 2. Теоретичні основи територіального управління	12	2	2			8	12	1	-			11
Тема 3. Специфіка організації влади на територіях в умовах воєнного стану.	12	2	2			8	12	2	-			10
Разом	**36**	**6**	**6**			**24**	**36**	**4**	**-**			**32**
Змістовий модуль 2. Система органів виконавчої влади на території України в умовах воєнного стану.												
Тема 4. Місцеві державні адміністрації в умовах повномасштабної війни: виклики та трансформації.	12	2	2			8	12	2	1			9
Тема 5. Територіальні органи центральних органів виконавчої влади: адаптація та виклики в період війни.	14	2	2			10	14	2	1			11
Разом	**26**	**4**	**4**			**18**	**26**	**4**	**2**			**20**
Змістовий модуль 3. Місцеве самоврядування в Україні під час дії воєнного стану.												
Тема 6. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування	12	2	2			8	12	1	1			10
Тема 7. Компетенції та повноваження органів місцевого самоврядування в Україні в умовах воєнного стану	12	2	2			8	12	1	1			10
Тема 8. Ресурсне забезпечення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: виклики, адаптація та нові джерела	12	2	2			8	12	2	2			8
Разом	**36**	**6**	**6**			**24**	**36**	**4**	**4**			**28**
Змістовий модуль 4. Відновлення та розвиток територій в умовах воєнного стану в Україні.												
Тема 9. Складові стійкого розвитку територій у період воєнного стану	14	2	2			10	14	2	1			11
Тема 10. Методики оцінювання розвиненості територій	12	2	2			8	12	2	-			10
Тема 11. Розвиненість регіонів України в умовах воєнного стану	12	2	2			8	12	2	1			9
Тема 12 Забезпечення збалансованого розвитку територій у період війни.	14	4	2			8	14	2	2			10

Разом	**52**	**10**	**8**			**34**	**52**	**8**	**4**			**40**
Усього годин	**150**	**26**	**24**			**100**	**150**	**20**	**10**			**120**

5. Теми семінарських занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна.
Змістовий модуль 1. ***Загальні засади територіальної організації влади в Україні в умовах воєнного стану***			
1.	**Тема 1.** Територіальна організація влади в Україні: еволюція, сучасний стан та виклики воєнного часу	2	
2.	**Тема 2**. Теоретичні основи територіального управління: ключові концепції та їх застосування в сучасних реаліях	2	
3.	**Тема 3.** Специфіка організації влади на різних територіях України: регіональні особливості та управлінські моделі	2	
Змістовий модуль 2. Система органів виконавчої влади на території України в умовах воєнного стану.			
4.	**Тема 4.** Місцеві державні адміністрації в умовах повномасштабної війни: реалії функціонування, адаптації та їхня роль у забезпеченні життєдіяльності громад	2	1
5.	**Тема 5.** Територіальні органи центральних органів виконавчої влади в умовах війни: практичні аспекти адаптації та реагування на сучасні виклики	2	1
Змістовий модуль 3. Місцеве самоврядування в Україні під час дії воєнного стану.			
6.	**Тема 6.** Конституційно-правові засади місцевого самоврядування: від теорії до практики в сучасній Україні	2	1
7.	**Тема 7**. Компетенції та повноваження органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: практичні аспекти та забезпечення стійкості громад	2	1
8.	**Тема 8.** Ресурсне забезпечення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: практичні шляхи мобілізації та ефективного використання ресурсів для стабільності громад	2	2
Змістовий модуль 4. Відновлення та розвиток територій в умовах воєнного стану в Україні.			
9.	**Тема 9.** Складові стійкого розвитку територій у період воєнного стану: практичні виміри та стратегії відбудови	2	1
10.	**Тема 10.** Методики оцінювання розвиненості територій: практичне застосування та адаптація в умовах сучасних викликів	2	
11.	**Тема 11.** Розвиненість регіонів України в умовах воєнного стану: аналіз впливу війни та стратегії подальшого розвитку	2	1
12.	**Тема 12** Забезпечення збалансованого розвитку територій у період війни: практичні інструменти та механізми відновлення	2	2
	Разом	**24**	**10**

6.Самостійна робота

Самостійна робота здобувача (СРС) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. СРС є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи здобувача.

Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та послідовне формування у здобувачів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Основними формами СРС є такі:

– опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;

– вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;

– підготовка до семінарських, практичних занять та виконання домашніх завдань;

– систематика вивченого матеріалу курсу та підготовка до поточного контролю;

– виконання індивідуальних завдань (написання рефератів, здійснення наукових досліджень з підготовкою доповіді, пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою курсу, написання есе за заданою тематикою, тощо).

№ з/п	**Тема, зміст самостійної роботи**	**Кількість годин**	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1.	**Загальна характеристика територіальної організації влади в Україні.** (робота з рекомендованою літературою, підготовка до семінарського заняття: проаналізувати основні **моделі** територіальної організації влади, які існують у світі (наприклад, унітарні, федеративні, конфедеративні держави) та визначити**,** до якої з них найбільш відповідає Україна; порівняти та охарактеризувати **основні** принципи територіальної організації влади в Україні (наприклад, децентралізація, субсидіарність, поєднання централізації та децентралізації; **в**изначити основні суб'єкти територіальної організації влади в Україні (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування)	8	11
2.	**Теоретичні основи територіального управління**. (робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для підготовки до семінарського заняття: проаналізувати зміст та взаємозв'язок таких ключових понять, як «територія», «регіон», «територіальне управління», «регіональна політика», «децентралізація», «субсидіарність»; **д**ослідити сутність та особливості різних моделей територіального управління (наприклад, адміністративно-територіальна, функціональна, проєктно-цільова). Продумати та навести приклади їх застосування в різних країнах та визначте переваги й недоліки кожної моделі; **в**изначити основні принципи територіального управління та поясніть їхнє значення для ефективної організації публічної влади на місцях. Підготувати приклади реалізації цих принципів в Україні)	8	11
3.	**Специфіка організації влади на територіях в умовах воєнного стану.** (робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для підготовки до семінарського заняття: проаналізувати Закон України «Про правовий режим воєнного стану» та інші нормативно-правові акти, що регулюють особливості організації та функціонування влади на територіях під час воєнного стану. Визначити ключові відмінності від мирного часу; дослідити роль та функції військових адміністрацій (обласних, районних, населених	8	10

	пунктів) як особливого виду органів влади, що діють в умовах воєнного стану; визначити особливості взаємодії між місцевими державними адміністраціями, військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування на різних рівнях (область, район, громада) в умовах воєнного стану. Навести конкретні приклади такої взаємодії; проаналізувати проблеми та виклики, з якими стикаються органи влади на: *територіях, де ведуться активні бойові дії;* *деокупованих територіях;* *територіях, відносно віддалених від зони бойових дій, але які приймають значну кількість ВПО.* Підготувати приклади специфічних рішень або адаптацій. Підготовка до Модульного контролю 1)		
4.	**Місцеві державні адміністрації в умовах повномасштабної війни: виклики та трансформації.** (робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для підготовки до семінарського заняття: **п**роаналізувати нормативно-правову базу, що регулює діяльність МДА в умовах воєнного стану (Закон України «Про місцеві державні адміністрації», Закон України «Про правовий режим воєнного стану», укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України). Визначити, які нові повноваження та обов'язки з'явилися у МДА, а які зазнали змін або були призупинені; **д**ослідити основні напрями трансформації функцій МДА під час війни**;** визначити та схарактеризувати ключові виклики**,** з якими зіткнулися МДА в період повномасштабної війни; підготувати порівняльний аналіз діяльності МДА в областях, які: *були тимчасово окуповані та деокуповані (наприклад, Харківська, Херсонська ОДА);* *знаходяться у прифронтовій зоні (наприклад, Донецька, Запорізька ОДА);* *є тиловими, але приймають значну кількість ВПО (наприклад, Львівська, Івано-Франківська ОДА).* Визначити спільні риси та відмінності у їхньому функціонуванні)	8	9
5.	**Територіальні органи центральних органів виконавчої влади: адаптація та виклики в період війни. (**робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для підготовки до семінарського заняття: **до**слідити нормативно-правове регулювання діяльності ТО ЦОВВ в умовах воєнного стану; визначити, які зміни відбулися у їхньому правовому статусі, повноваженнях та взаємодії з іншими органами влади після 24 лютого 2022 року. проаналізувати основні напрями адаптації ТО ЦОВВ до умов війни; визначити та охарактеризувати ключові виклики, з якими стикаються ТО ЦОВВ у період війни, а саме: *Безпекові ризики* та забезпечення безпеки працівників. *Кадрові проблеми* (дефіцит кадрів, психологічний тиск, мобілізація). *Фінансові та матеріально-технічні обмеження.* *Підтримання ефективної комунікації* та взаємодії з центральними апаратами, місцевими військовими адміністраціями та населенням. *Протидія корупції* та забезпечення прозорості в умовах	10	11

	кризового управління. Підготовка до Модульного контролю 2)		
6.	**Конституційно-правові засади місцевого самоврядування**. (робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для підготовки до семінарського заняття: Проаналізувати статті Конституції України**,** присвячені місцевому самоврядуванню (зокрема, Розділ XI «Місцеве самоврядування»; дослідити співвідношення понять «місцеве самоврядування» та «місцеві державні адміністрації» з точки зору їхнього конституційно-правового статусу та взаємодії; охарактеризувати роль та значення Хартії місцевого самоврядування Ради Європи для розвитку конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні; проаналізувати судову практику Конституційного Суду України щодо питань місцевого самоврядування.)	8	10
7.	**Компетенції та повноваження органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: практичні аспекти та забезпечення стійкості громад. (**робота з рекомендованою літературою, підготовка до семінарського заняття: дослідити практичні аспекти взаємодії ОМС з: *Військовими адміністраціями* (якщо вони були створені на відповідній території). *Місцевими державними адміністраціями.* *Військовим командуванням.* *Волонтерськими організаціями та міжнародними партнерами.* Сформулювати конкретні приклади успішної співпраці або викликів, що виникали в процесі цієї взаємодії у період війни. Визначити та охарактеризувати нові або посилені повноваження/обов'язки ОМС, що виникли у зв'язку з війною)	8	10
8.	**Ресурсне забезпечення місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: практичні шляхи мобілізації та ефективного використання ресурсів для стабільності громад. (**робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для опанування теми, підготовка до семінарського заняття: проаналізувати зміни в бюджетному законодавстві України, що стосуються місцевих бюджетів та їх формування в умовах воєнного стану**;** дослідити основні напрями видатків місцевих бюджетів у період війни. Визначте пріоритетні статті видатків (оборона, цивільний захист, гуманітарна допомога, відновлення інфраструктури, підтримка ВПО) та проаналізувати, як вони впливають на структуру місцевих бюджетів; визначити та охарактеризувати практичні шляхи мобілізації ресурсів для громад в умовах воєнного стану, крім традиційних бюджетних надходжень. Підготовка до Модульного контролю 3)	8	8

9.	**Складові стійкого розвитку територій у період воєнного стану: практичні виміри та стратегії відбудови (**робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для опанування теми, підготовка до семінарського заняття: проаналізувати концепцію «стійкого розвитку» у контексті воєнних конфліктів та кризових ситуацій; дослідити «складові стійкості» територій в умовах воєнного стану. Охарактеризувати, що саме забезпечує життєздатність та здатність до відновлення громади під час активних бойових дій та на деокупованих територіях; проаналізувати ключові виклики, що постали перед Україною та її територіями у сфері стійкого розвитку через повномасштабну війну**;** дослідити існуючі стратегії та плани відбудови України, розроблені на державному та місцевому рівнях)	10	11
10.	**Методики оцінювання розвиненості територій: практичне застосування та адаптація в умовах сучасних викликів (**робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для опанування теми, підготовка до семінарського заняття: охарактеризувати ключові показники та індикатори, що традиційно використовуються для оцінювання рівня розвиненості територій; проаналізувати щонайменше 2-3 відомі методики інтегральної оцінки розвиненості територій (наприклад, методики Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України, міжнародні індекси, як-от Індекс людського розвитку). Визначте їхні переваги, недоліки та сфери застосування; визначити, які нові показники та критерії стали пріоритетними для оцінювання розвиненості територій України в умовах воєнного стану. Розглянути такі аспекти, як: *Безпекова ситуація* (кількість обстрілів, мінна небезпека). *Наявність та функціонування критичної інфраструктури* (доступ до води, електрики, опалення). *Рівень внутрішнього переміщення населення* (кількість ВПО). *Стійкість місцевого самоврядування* та здатність до адаптації. *Наявність та доступність гуманітарної допомоги*.	8	10
11.	**Розвиненість регіонів України в умовах воєнного стану: аналіз впливу війни та стратегії подальшого розвитку (**робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для опанування теми, підготовка до семінарського заняття: проаналізувати офіційні статистичні дані (за доступними періодами) щодо соціально-економічного розвитку регіонів України до та під час повномасштабної війни**;** визначити та схарактеризуйте основні типи регіонів України за рівнем впливу війни та їхньою здатністю до розвитку; дослідити ключові проблеми розвитку територій в Україні, що загострилися або виникли внаслідок війни**;** проаналізувати основні напрями державної регіональної політики в Україні, що адаптувалися до умов воєнного стану**)**	8	9
12	**Забезпечення збалансованого розвитку територій у період війни: практичні інструменти та механізми відновлення (**робота з рекомендованою літературою, пошук додаткових джерел для опанування теми, підготовка до семінарського заняття: проаналізувати концепцію «збалансованого розвитку територій» та	8	10

	визначити, як її розуміння трансформується в умовах війни**;** дослідити ключові вектори державного регулювання розвитку територій в умовах воєнного стану**;** визначити та охарактеризувати практичні інструменти та механізми, що використовуються для забезпечення збалансованого розвитку та відновлення територій у період війни**;** дослідити вплив «концепції – децентралізації» на забезпечення збалансованого розвитку територій в умовах війни**.** Підготовка до Модульного контролю 3)		
9.	***Разом***	100	120

7. Контрольні заходи

Поточний контроль успішності засвоєнням здобувачами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань здобувачів під час семінарських занять, оцінювання виконання здобувачами самостійної роботи та індивідуальних завдань, проведення і перевірки письмових контрольних робіт, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі здобувачами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань здобувачів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому семінарському занятті. Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння здобувачем певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування розміщених на платформі MOODLE), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу здобувачів. Підсумковий контроль здійснюється у формі *екзамену.*

Розподіл балів, які отримують здобувачі денної форма навчання

Види роботи		Змістові модулі (бали)				Загалом
		Модуль І	Модуль ІІ	Модуль ІІІ	Модуль ІV	
1.	Відвідування лекцій та участь в інтерактивній взаємодії під час лекції	3 (1 бал за кожну тему лекції)	2 (1 бал за кожну тему лекції)	3 (1 бал за кожну тему лекції)	4 (1 бал за кожну тему лекції)	12
2.	Активність на практичних заняттях	6 (2 бали за 1 тему семінару)	4 (2 бали за 1 тему семінару)	6 (2 бали за 1 тему семінару)	8 (2 бали за 1 тему семінару)	24
3.	Модульний контроль	6	4	6	8	24
4.	Залік					10
5.	Екзамен					30

Разом	100

Критерії оцінювання.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином (розподіл орієнтовний):

- робота на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях (відповіді на семінарах, виконання практичних завдань, захист дослідницьких робіт, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) –2 бали за опрацьовану кожну тему семінарського заняття.

Присутність на лекціях та участь в інтерактивній взаємодії під час лекції оцінюється в 1 бал за кожну тему лекції. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій.

2. Модульний контроль реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування розміщених на платформі MOODLE) та оцінюються у співвідношенні: 2 бали за усі правильні відповідні до кожної теми модулю.

Здобувач, який повністю виконав програму навчальної дисципліни (відвідування лекцій, виконання практичних завдань на семінарських заняттях, модульні контролі, індивідуальні завдання: написання есе, рефератів (для відпрацювання пропусків), самостійна робота) допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

3. Підсумковий контроль. Підсумковим контролем є *залік* – у 1му семестрі – *до 10 балів* та *екзамен* по завершенню вивчення курсу - *до 30 балів.* Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Академії праці, соціальних відносин і туризму».

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форма навчання

Види роботи		Змістові модулі (бали)				Загалом
		Модуль I	Модуль II	Модуль III	Модуль IV	
1.	Відвідування лекцій та участь в інтерактивній взаємодії під час лекції	2 (1 бал за кожну тему лекції)	2 (1 бал за кожну тему лекції)	3 (1 бал за кожну тему лекції)	4 (1 бал за кожну тему лекції)	12
2.	Активність на практичних заняттях		4 (2 бали за 1 тему семінару)	6 (2 бали за 1 тему семінару)	6 (2 бали за 1 тему семінару)	16
3.	Модульний контроль	6	4	6	8	24
4.	Індивідуальне завдання					8

4.	Залік		10
5.	Екзамен		30
Разом			100

Критерії оцінювання.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином (розподіл орієнтовний):

- робота на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях (відповіді на семінарах, виконання практичних завдань, захист дослідницьких робіт, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) *–2 бали за опрацьовану кожну тему семінарського заняття.*

Присутність на лекціях таучасть в інтерактивній взаємодії під час лекції оцінюється в 1 бал за кожну тему лекції. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій.

2.Модульний контроль реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування розміщених на платформі MOODLE) та оцінюються у співвідношенні: *2 бали* за усі правильні відповідні до кожної теми модулю.

3. **Індивідуальне завдання** передбачено для здобувачів заочної форми навчання. А саме, здобувачам пропонується виконання індивідуального завдання у формі написання есе та презентації доповіді на одну із запропонованих тем в рамках вивчення дисципліни. **ІЗ** оцінюється *до 8 балів*.

Здобувач, який повністю виконав програму навчальної дисципліни (відвідування лекцій, виконання практичних завдань на семінарських заняттях, модульні контролі, індивідуальні завдання: написання есе, рефератів (для відпрацювання пропусків), самостійна робота) допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль. Підсумковим контролем є *залік* – у 1му семестрі – *до 10 балів* та *екзамен* по завершенню вивчення курсу - *до 30 балів.* Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Академії праці, соціальних відносин і туризму».

Індивідуальні завдання для здобувачів заочної форми навчання

Індивідуальне завдання передбачено для здобувачів заочної форми навчання, а також, може бути використане здобувачами денної форми навчання, які не набрали необхідну кількість балів під час вивчення курсу «Основи територіальної організації влади». Здобувачам пропонується виконання індивідуального завдання у формі написання есе та оформлення презентації доповіді на одну із запропонованих тем.

Орієнтовні теми індивідуального завдання з дисципліни «Основи територіальної організації влади»:

1. Поняття «територіальна організація влади як об'єкт наукового дослідження».
2. Теоретико-методологічні засади дослідження сутності й особливостей територіальної організації влади.
3. Територіальні основи публічної влади в Україні.
4. Державна територія та її структура.
5. Територіальний поділ України.
6. Проблеми реформування територіальних основ публічної влади в Україні.
7. Організаційно-правові засади функціонування місцевого самоврядування.

8. Історичний розвиток місцевого самоврядування в Україні.
9. Правові засади здійснення місцевого самоврядування.
10. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні.
11. Організація самоврядування в Україні на районному та обласному рівнях.
12. Територіальна громада в системі місцевого самоврядування.
13. Матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування.
14. Повноваження посадових осіб та органів місцевого самоврядування.
15. Гарантії та відповідальність посадових осіб органів місцевого самоврядування.
16. Служба в органах місцевого самоврядування.
17. Особливості управління містом.
18. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку міст.
19. Особливості організації влади на регіональному та загальнодержавному рівнях.
20. Територіальні основи регіонального управління.
21. Структура районних державних адміністрацій.
22. Організація роботи обласних державних адміністрацій.
23. Зарубіжний досвід у сфері територіальної організації влади та формування регіональної політики.
24. Територіальна організація влади в США.
25. Державне регіональне управління в країнах ЄС.
26. Організаційна структура державного управління.
27. Організація виконавчої влади в Україні.
28. Публічна служба в Україні: організація та функціонування.
29. Державна служба в Україні.
30. Державна служба та служба в органах місцевого самоврядування: порівняльна характеристика.

8. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни: робоча програма навчальної дисципліни, силабус дисципліни, методичні рекомендації для виконання практичних робіт, ілюстративні матеріали (слайди); додаткові навчальні, навчально-методичні, наукові матеріали, законодавчі та нормативно-правові акти для вивчення дисципліни, тестові завдання для модульного контролю, підсумкові екзаменаційні тестові завдання.

9. Методи навчання та форми оцінювання

При викладанні дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, проблемне викладання, дискусія, співбесіда тощо)
МН3 – стимулювання та мотивація навчання (зацікавлення у навчанні і відповідальності)
МН4 – письмовий, усний, практичний контроль та самоконтроль
МН6 – самостійна робота і робота під керівництвом викладача (аспект управління навчанням)
МН7 – наочні (презентація, ілюстрація, демонстрація, спостереження)
МН8 – практична робота (практичні та семінарські заняття, розрахункові, тренінги, тренінги навичок, творчі завдання, есе, графічні, технічні)
МН9– робота з навчально-методичною літературою та науково-публіцистичними джерелами (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання та захист реферату)
МН11 – ситуацій, метод «прес», робота в парах
МН14 – проектів, кейс-метод, моделювання
МН17 – брейнстормінг (мозковий штурм), ігрові (дидактична гра, ділові ігри, імітаційні ігри)

Словесні і наочні використовуються під час лекцій, семінарів та інструктажів, Під час проведення лекцій використовуються такі словесні методи як розповідь, пояснення та наочні методи: ілюстрація, демонстрація. Перед проведенням семінарських занять викладачем проводиться інструктаж.

Під час проведення семінарських занять застосовуються наочні спостереження та словесні бесіди: вступні, поточні, репродуктивні, евристичні, підсумкові; здобувачами виконуються вправи: тренувальні, творчі, усні, практичні, технічні.

Робота в малих групах використовується з метою активізації роботи здобувачів при проведенні семінарських і практичних занять.

Семінар-дискусія (круглий стіл) передбачає обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки використовуються для розв'язання складних завдань за дуже обмежений час. Суть його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Кейс-метод дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Форми оцінювання

Оцінювання здобувачів відбувається за наступними формами оцінювання:

ФО1 – за спостереження, аналіз результатів виконання самостійних завдань та практичних робіт

ФО2 – за тестові завдання

ФО3 – аналіз відповідей під час заліків та іспитів

ФО6 – за публічний захист

ФО7 – за зміст і форму презентації результатів виконаних завдань та досліджень

ФО8 – за участь у науково-практичних заходах

ФО9 – за розв'язання завдань на прикладі реальних об'єктів (кейс-ситуації, ділові ігри, тренінги тощо)

ФО10 – за комплексність звіту (есе, презентація доповіді, тощо)

ФО11 – за роботу в команді

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна система	Оцінка ECTS	Оцінка за національною системою
		екзамен, диференційований залік
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте сутність та зміст поняття «територіальна організація влади».
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку суспільно-політичної думки з досліджуваної проблеми.
3. Чи є територіальна організація основою формування системи публічної влади?
4. У чому полягають проблеми співвідношення державного й територіального устрою?
5. Розкрийте сутність та зміст поняття «територіальний поділ».
6. Покажіть адміністративно-територіальний поділ України.
7. Чи можлива держава без суверенітету?
8. Чи достатніми гарантіями володіє Україна щодо цілісності та недоторканості державних кордонів?
9. Яке співвідношення між категоріями «територіальний поділ» та «територіальний устрій»?
10. Чи є Україна унітарною державою за типом адміністративно-територіального устрою?
11. Які види публічної влади представлені на рівні області?
12. Чи варто було б закріпити в Україні перелік областей?
13. Чи можлива Федеративна республіка Україна?
14. Чи може Україна вступити до ЄС без процедури референдуму?
15. Назвіть декілька концептуальних документів та їх розробників, що визначають перспективи реформування адміністративно-територіального устрою в Україні.
16. Назвіть основні форми прямого волевиявлення громадян.
17. Які органи влади уповноважені надавати право на проведення місцевих референдумів?
18. Проаналізуйте значення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».
19. Розкрийте структуру місцевого самоврядування.
20. Дайте визначення поняття «територіальна громада».
21. Яким чином територіальна громада впливає на організацію роботи органів місцевого самоврядування?
22. Розкрийте функції муніципальних фінансів.
23. Які ви знаєте основні доходи муніципальних бюджетів?
24. Назвіть основні видатки муніципальних бюджетів.
25. Що таке міжбюджетні відносини?
26. Розкрийте структуру компетенції місцевого самоврядування.
27. Яким чином компетенція місцевого самоврядування розглядається в Європейській Хартії місцевого самоврядування?
28. Що є підставами відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою?
29. Розкрийте сутність поняття «управління містом».
30. Висвітліть характерні особливості стратегічного планування соціально-економічного розвитку міст.
31. Розкрийте сутність поняття регіональне управління.
32. Охарактеризуйте територіальні основи регіонального управління.
33. Розкрийте сутність регіону з позицій економічного аналізу.
34. Дайте класифікацію регіональних систем.
35. У чому полягає зміст концепції регіональної політики в Україні?
36. Покажіть світові моделі місцевого управління.
37. Розкрийте сутність державного управління.
38. Виділіть головні ознаки державного управління.

39. У чому полягає контрольна діяльність Президента України?
40. Розкрийте структуру судової системи України.
41. Які повноваження має Верховна Рада України?
42. Окресліть систему органів виконавчої влади в Україні.
43. Які Ви знаєте типи посад в державному управлінні?
44. Розкрийте правовий статус державного службовця.

11. Навчальні ресурси

Основна рекомендована література

1. Аналітика та законопроєкти щодо розмежування повноважень у публічному управлінні / Центр політико-правових реформ. URL : https://pravo.org.ua

2. Аналітичні звіти про стан місцевого самоврядування та адміністративно-територіальну реформу в Україні / **U-LEAD with Europe**. URL : https://ulead.org.ua

3. Глосарій термінів acquis ЄС. URL : https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes/glosarij-terminiv-acquis-yes

4. Глосарій термінів Європейського Союзу. Право Європейського Союзу. URL : https://arm.navs.edu.ua/books/eulaw/info/glos.html

5. *ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:* навчально-практичний посібник для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» / Н. Балашова, Н. Васильєва, В. Воротін, А. Іванов, Я. Качан та ін. ; за наук. ред. д-ра наук держ. упр., проф. Н. В. Васильєвої; канд. наук держ. упр., доц. Я. В. Качан та канд. наук держ. упр., доц. В. Б. Сухомлина. Київ, 2025. 252 с. (Качан Я.В. параграф 4.3. Основи територіальної організації влади)

Наукові статті:

6. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / О. В. Шевченко, В. В. Романова, Я. А. Жаліло та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.

7. Качан Я. В. Вимоги до підвищення якості проходження публічної служби в умовах децентралізації влади. *Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах* : матер. доп. та тез круг. ст., Київ, 15.04.2020 р. / за заг. наук. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. Київ : ТОВ «Вид-чий дім «АртЕк», 2020. С. 67-71.

8. Качан Я. В. Методичні вказівки щодо виконання комплексних контрольних робіт, самостійних робіт та індивідуальних завдань з навчальної дисципліни «Територіальна організація влади» для студентів спец. 281 Публічне управління та адміністрування всіх форм навчання / укл. Я. В. Качан. Київ : АПСВТ, 2022. 31 с.

9. Качан Я. В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Територіальна організація влади» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання. Київ : АПСВТ, 2022. 97 с.

10. Качан Я.В. Публічна політика в системі органів виконавчої влади на території України. Науковий журнал «Публічне управління і адміністрування в Україні». Серія «Державна служба», 2022, випуск 32. С. 46-49. DOI https://doi.org/10.32782/ pma2663-5240-2022.32.8

11. Красівський Д. О., Качан Я. В. Тенденції та проблеми у сфері територіальної організації влади в Україні. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 1/2(74/75). Львів: НЛТУ України, 2023. С. 36–41. https://doi.org/10.36930/507406

12. Красівський Д.О., Качан Я.В. Тенденції та перспективи адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Ефективність державного управління : зб. наук. пр*., 2023, вип. 1/2 (74/75). С. 125–130. DOI : https://doi.org/10.36930/5074

13. Качан Я.В., Красюк С.М. Механізми та способи децентралізації влади: рівень місцевого самоврядування. Наукові перспективи, 2023, № 12 (42). С. 189–200. DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12(42)-179-188

14. Качан Я.В., Міщенко К.С., Бовт І.В. До питання реалізації кадрової політики в публічному управлінні під час воєнного стану в Україні. *Наукові перспективи*, 2024, № 1 (43). С. 143–157. DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-1(43)

15. Лахижа, М. І., & Качан, Я. В. (2024). Теоретичні аспекти модернізації місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування, (14). https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-01

16. Лахижа М.І., Качан Я.В., Богодистий О.М. Роль публічної політики у вдосконаленні територіальної організації влади в Україні Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 8. DOI: http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.8.8

17. Качан Я.В., Міщенко К.С., Грищенко С.О. Міжнародний досвід трансформації публічного управління у соціальній сфері в умовах війни: імплікації для оптимізації управлінських інструментів регіональної політики соціального захисту Національні інтереси України: науково-практичний журнал. 2025. № 9(14) 2025. С.899-912. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1793-9(14)

18. Качан Я.В., Глусь Д.І. Стратегічна кадрова політика у публічній службі як фактор формування ефективних механізмів надання адміністративних послуг на регіональному рівні "Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)": журнал. 2025. № 9(19) 2025. С. 501-516. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-9(19)

19. Лахижа М. І. Актуальні проблеми удосконалення публічного управління в Україні: зміни, реформування, модернізація, оптимізація, децентралізація, реструктуризація, перезавантаження. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. №1(57). С. 18-28.

20. Лахижа М. І. Геополітичний вимір європейської інтеграції України: проблема національної ідентифікації та відповідальності. *Економіка та держава*. Серія : Політологія. 2020. № 2. С. 26-29. URL : http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Politolohiia-12-2020.pdf

Інформаційні ресурси:

21. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19

22. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#

23. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text

24. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-IV. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text

25. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2850-15.

26. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text

27. Регіональна політика Європейського Союзу : підручник / за ред. В. Чужикова. Київ : КНЕУ, 2016. 495 с.

28. OECD (2020). Decentralisation and Regionalisation in the OECD Countries. URL : https://www.oecd.org